

voor het behoud van de Nederlandse cultuur op plaatsen waar deze bedreigd wordt, speciaal in Frans-Vlaanderen; voor de meest uitgebreide samenwerking van alle Nederlands- en Afrikaanssprekenden op cultureel gebied.

Ve JAARGANG / NUMMER 2 / DECEMBER 1961

ERE-REDAKTIE

Frans-Vlaanderen

Dr. J. E. van den Driessche
Robert Victoor

Nederland

Dr. A. de Vin
Prof. dr. P. Geyl
Dr. P. C. Paardekooper
Adriaan Roland Holst
Anton van Duinkerken

Vlaanderen

André Demedts
Karel Jonckheere
Stijn Streuvels
Prof. dr. Willem Pée
Herman Teirlinck
Albert Westerlinck

Zuid-Afrika

Abel Coetzee
W. A. de Klerk
D. J. Opperman

Ongevraagde kopij waarbij geen retourzegels gevoegd zijn, wordt niet teruggestuurd. Boeken en tijdschriften, ter recensie toegezonden, zullen naar de beschikbare plaatsruimte in het tijdschrift worden besproken, indien hun inhoud daartoe aanleiding geeft.

ADMINISTRATIE

	Steunabonnement	Abonnement
Frans-Vlaanderen	10 NF	5 NF
Vlaanderen	100 BF	60 BF
Nederland	f 8	f 5
Zuid-Afrika	2 R	1 R
Vlaanderen	postr. 13.13.59	Jozef Declercq, Rekkem (W.-Vl.)
Nederland	postr. 18.84.46	« Ons Erfdeel », Laagstraat 17, Dongen
Frans-Vlaanderen, Zuid-Afrika en alle andere landen:	bankr. 674/13/10466	van Kredietbank N.V. Rekkem-België / p.a. J. Deleu,
	of bankr. 100.599	van bank van Roeselare en West-Vlaanderen, Kortrijk, België / p.a. J. Deleu.

REDAKTIE

Hoofdredakteur:

Jozef Deleu

Redactieleden:

Anton Claessens
Jozef Declercq
Walter Geerts
Josef Kempen
Frits Niessen
Lorenz Schultz
Jan van Alphen
Gilbert van Ryckeghem
Lieselot van Son
Arthur Verthé
Addie Vrienten

Opmaak:

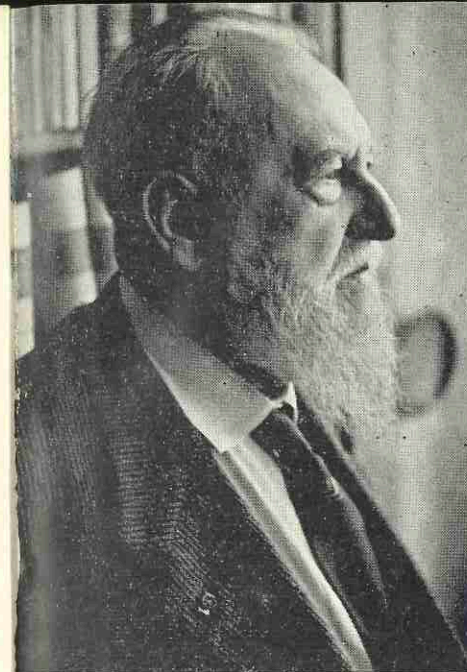
Jan Delrue

Gedrukt bij:

Fieuws en Quartier, p.v.b.a.
Lauwe (W.-Vl.) België

Redactieadres:

Jozef Deleu
Huize Oranje
Menestraat 67, Rekkem
(W.-Vl.) België

groet aan frans-vlaanderen

door
LODE BAEKELMANS
Antwerpen

Ruim dertig jaar siert een panneeltje van Louis Isabey (1803-1886) mijn werkkamer. Dagelijks gaan mijn blikken naar het wazig zachtgetinte schilderij uit de schone, romantische tijd. Ik zie de vissersboten op het strand en diep in de achtergrond het beeld van de oude Leugenaer van Duinkerke.

Veel vroeger, als kind nog, heb ik Frans-Vlaanderen leren ontdekken in het reisverhaal van Max Roosees in « Op reis naar Heinde en Ver » (1889). Later heb ik wel eens zitten mijmeren over het oude gewest, gebogen over de taalkaart van M. Bocave (1856). Weer later vergeleek ik de bevindingen van de Baron de Saint Genois « Het Vlaamsch in het Noorden van Frankrijk » (1858) met deze van J. Dewachter over « Le flamand et le français dans le Nord de la France » (1908) (1). De twee taalkaarten vertonen slechts kleine afwijkingen in de samenstelling der bevolking. In een kleine dorpsgemeenschap kan een kroostrijk gezin de balans doen overslaan.

Mijn jeugdvriend, de Westvlaming Oscar Six (2), heeft mijn belangstelling stellig aangewakkerd met familieverhalen van neven en nichten die over

de grens gewonnen en geboren waren. Mensen die Vlaams spraken maar de eigen taal niet lezen konden.

Nooit is mijn interesse afgenomen. Mensen trekken altijd meer dan de geschiedenis. Ik las al wat verscheen over land en volk, van Th. Sevens tot Gantois, van V. Celen tot Paardekooper...

Steeds werd de confrontatie uitgesteld.

Eindelijk is het dan toch gebeurd, ik meen in de zomer van 1931. In de wagen van mijn schoonbroer, Victor Ressler, met zijn vrouw en mijn levensgezellin togen we naar het ons onbekend maar niet onbemind land.

Nu ben ik alleen om de herinnering op te halen.

Het begon aan de grens te Steenvoorde. Het klonk als een Welkom!

Mijn schoonbroer was met zijn paperassen in het douanekantoorje verdwenen, toen een Frans douanier voor het raampje van de wagen verscheen.

— Komt ge van Gent, informeerde hij.

— Neen van Antwerpen...

— Ook een Vlaamse stad, gaf hij toe... Ja de Vlamingen gaan vooruit... nu ook nog een universiteit te Gent...

— Wordt hier nog Vlaams gesproken, polste ik.

— Allemaal spreken we hier Vlaams, bevestigde in zijn kleurige taal de Fransman. En hij wees met brede armzwaai over het land dat onder een parelgrijzen hemel gedoken lag.

— 't Zal niet regenen, bemoedigde hij nog.

Onze wagen werd nagewuifd door de mannen van de grenspost.

We pleisterden te Kassel. Ik kan me het uithangbord niet meer herinneren, maar weet dat maarschalk Foch er tijdens de eerste wereldoorlog zijn hoofdkwartier had opgeslagen... Daar dineerden we als lekkerbekken. Het was een oud hotel waar paarden nog te trappelen stonden in de stal.

« Het is een oud hotel, men rust er met de dieren », zong eens Richard Minne. Maar wij sliepen er niet.

Er was een vleugje zon toen we over het plein, in de schaduw van oude bomen, kuierden en spelende kinderen aantroffen. Ik meende Vlaams te horen en wenkte een knaap.

— Spreekt ge Vlaams?

— Ja menheere.

— Dan krijgt ge iets om te snoepen! En zijn er nog kameraadjes die Vlaams spreken?

— We spreken allemaal Vlaams, menheere...

De Kasselse jeugd bleek ons zeer gewiekst.

Ik wou de steekproef verder wagen en in een winkeltje waar souvenirs

verkocht werden, vroeg ik prentkaarten te mogen kiezen. De vrouw gaf geen bescheid, maar riep « Maman! ».

De moeder verontschuldigde haar dochter ons niet te woord te hebben gestaan.

— We hebben zolang in 't Franse gewoond en de oudste leerde geen Vlaams. Maar de jongste spreekt het goed... ik zond ze naar een pensioonaat te Poperinge...

— En waarom liet u ze Vlaams leren?

— 't Is zo goed voor d'affaires, menheere!

In Brussel denkt men er vaak anders over.

Vrij vroeg waren we te Sint-Omaars. Uitgestorven leek de plaats. Alles paste er in de sfeer van de ruïnen van de oude kathedraal.

We waren de enige gasten in de oude afspanning waar men kon rond-dolen in de ruime gangen en waar de trappen kraakten.

Tijd zat voor het avondeten. We wandelden door de stille straten, voorbij de bisschoppelijke herenwoning, bezochten de kerk, lazen de straatnamen, die soms een verre, Vlaamse oorsprong lieten vermoeden.

Ik dacht aan oude glorie en aan de tijd toen de Hollandse generaal Daendels, tussen Sint-Omaars en Duinkerke, zijn patriotten bijeenbracht. Met generaal Pichegrou aan het hoofd zou het legertje Nederland binnerrukken in 1794. Ja in de « Reize door de Oostenrijksche Nederlanden » van een voornaam Hollands Vluchteling in 1788 had ik het laatdunkend oordeel gelezen over deze gewesten.

De stad van Dr. Jan Klaas in het begin der dertiger jaren!

Er zaten mensen rond de stamtafel die de vier vreemden, met gemengde gevoelens voorzeker, in het oog hielden. De waardin bood ons een vreemdelingenregister aan, dat naar het leek sinds mensengeheugen niet meer te voorschijn werd gehaald. Eindelijk was de curiositeit haar toch te sterk en vroeg zij ons waarom wij dat dode Sint-Omaars hadden uitgezocht om te logeren.

Ja, waarom?

Niemand sprak over de ziel van dit verlaten oord. Verloren haast in het ruime bed hebben wij naar de klokken geluisterd, naar de oude Vlaamse klokken. Vroeg ook werden wij door klokkengelui gewekt.

Ik veronderstel nu nog dat de waardin de zonderlinge gasten zonder spijt heeft zien vertrekken.

Na een kleine wandeling reden we traagjes naar Boulogne, speurend naar Vlaamse uithangborden en sporen van onze taal. In de schaduw van de havenstad zagen we voor het laatst de waarschuwing « Estaminet ». Iets verder hadden we de grens van de oude Spaanse Nederlanden overschreden. Daar waren geen estaminets meer.

De haven trok ons aan. We hoorden er Frans en Engels spreken en ook

een enkele maal Vlaams. Verder langs Wijnem, meen ik, naar Kales. Weer zagen we de zee, dronken een pint in een volksherberg, deden een pelgrimage naar Rodins Bourgeois de Calais, bewonderden geen gebouwen maar vonden in het restaurant het antiek toilet !

Door de regen naar Grevelingen. Binnen de oude vesting scheen ook de tijd te hebben stil gestaan. We hoorden kinderen die Vlaams spraken en volgden hen in een estaminet. De waardin sprak Frans. Ik vroeg haar hoe de kinderen dan Vlaams spraken.

— Mijn man is een Vlaming, verklaarde zij, en in zijn familie wordt nog altijd Vlaams gesproken, maar ik ben een picardische.

We zaten er voor een raam en keken over een naargeestig pleintje uit. Hier te Grevelingen had in 1558 de Graaf van Egmont de overwinning behaald op de Franse troepen. Tijdens de eerste wereldoorlog was hier een hospitaal voor onze soldaten. Hier diende als verpleger mijn zwager Herman van Puymbrouck.

De vesting, het pleintje in de triestige regen, alles oud en verweerd, liet een onuitwisbaar beeld in mijn geheugen achter.

In het herbouwde Sint-Winoksbergen vonden we ook een modern hotelletje. Madame sprak Vlaams.

's Anderendaags was de lucht weer opgeklaard en konden we kuiierend de sporen van het oude leven zoeken. We hoorden overal onze taal in de straten en op de markt. De gids van het stadsmuseum sprak Vlaams want hij had ons direkt in de gaten.

Dat is onze reis naar Frans-Vlaanderen geweest. We moesten terug aan slag, konden ons verblijf niet rekken, maar waren vastbesloten weer te keren. Het is bij een goed voornemen gebleven. Er gebeurt zoveel in deze wereld. Mijn reisgenoten hebben, de een voor, de ander na, een langere reis aangevat. En er kwam weer oorlog over onze gewesten.

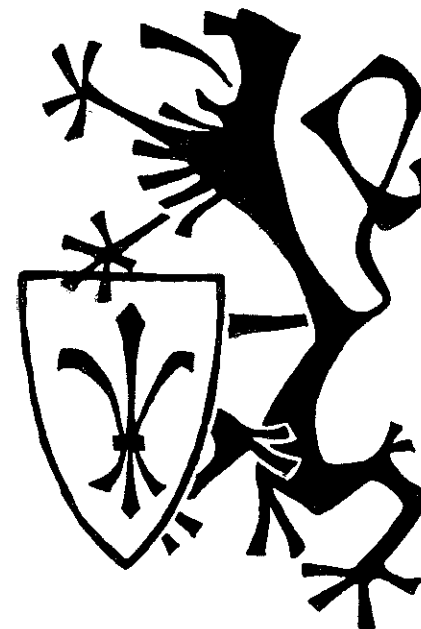
Ik ben een hokvast man geworden. Gelukkig zo wijs me te vergenoegen en te snuisteren in wat mijn bibliotheek bewaard heeft. Vaak neem ik het monumentale werk van E. de Coussemacker « Chants populaires des Flamands de France » ter hand, lees regelmatig « Notre Flandre » en « Ons Erfdeel ».

En dagelijks kijk ik naar de Leugenaer van Duinkerke.

Tot mijn laatste uur zal mijn hart verpand blijven aan mijn taalgenoten over de wijde wereld verspreid en niet het minst aan de broeders uit het land van Michiel de Swaen.

(1) Lezing gehouden op het « Congrès International pour l'Extension et la culture de la langue française (Arlon-Luxembourg-Trèves, 20-23 Septembre 1908) ».

(2) Oscar Six, Vormezele 1875 - Antwerpen 1946

door

LUC VERBEKE

Sekret. Komitee Fr.Vl. Kultuurdag

Vervolg X

Uit onze voorgaande artikelen is gebleken dat de Vlaamse Beweging in de laatste jaren van het bestaan van het Vlaams Verbond van Frankrijk in bredere kringen weerklank had gevonden. Uit het feit dat het Vlaams Verbond van Frankrijk tijdens de oorlog een zo grote